

XÂY DỰNG VĂN HÓA HỌC ĐƯỜNG HƯỚNG ĐẾN VĂN HÓA CHẤT LƯỢNG TRONG CÁC CƠ SỞ GIÁO DỤC NGHỀ NGHIỆP

NGUYỄN ĐÌNH MINH *

Email:nguyendinhminh@namsaigon.edu.vn

Tóm tắt:

Xây dựng văn hoá học đường trong các trường học là xây dựng trường học lành mạnh, là cơ sở quan trọng để đảm bảo chất lượng trong đào tạo. Bài viết nêu lên sự cần thiết phải xây dựng văn hoá học đường trong nhà trường, đặc biệt là trong các trường trung cấp và các biện pháp xây dựng văn hoá học đường bao gồm: Xác định tầm nhìn và sứ mạng, xây dựng một số giá trị cốt lõi, xây dựng các chính sách hoạt động, xây dựng các phương châm xử thế, xây dựng khung cảnh nhà trường, đưa giáo dục kỹ năng sống vào nhà trường, xây dựng truyền thống nhà trường, đổi mới phương pháp dạy và học và xây dựng thương hiệu trường. Khi các giá trị của văn hoá học đường được xây dựng sẽ hướng nhà trường đến văn hoá chất lượng, từ đó xây dựng nên bản sắc riêng của mỗi nhà trường, phù hợp với sự phát triển tiến bộ và hội nhập trên thế giới.

Từ khóa: văn hoá học đường; văn hoá chất lượng, tầm nhìn và sứ mạng ...

Ngày nhận bài: 12/01/2021

Ngày phản biện: 15/03/2021

Ngày đăng: Tháng 03/2021

1. Đặt vấn đề

Trong xu thế hội nhập và phát triển, giáo dục nghề nghiệp (GDNN) đóng vai trò quan trọng trong hệ thống giáo dục quốc dân Việt Nam, mục tiêu chung của giáo dục nghề nghiệp là nhằm đào tạo nhân lực trực tiếp cho sản xuất, kinh doanh và dịch vụ, có năng lực hành nghề tương ứng với trình độ đào tạo; có đạo đức, sức khỏe; có trách nhiệm nghề nghiệp; có khả năng sáng tạo, thích ứng với môi trường làm việc trong bối cảnh hội nhập quốc tế; bảo đảm nâng cao năng suất, chất lượng lao động; tạo điều kiện cho người học sau khi hoàn thành khóa học có khả năng tìm việc làm, tự tạo việc làm hoặc học lên trình độ cao hơn. Với mục tiêu vừa nêu trên việc đào tạo con người trong các cơ sở giáo dục nghề nghiệp hiện nay là hết sức nặng nề. Vậy, làm thế nào để đạt được mục tiêu đào tạo ra người lao động có khả năng sáng tạo,

thích ứng với môi trường làm việc trong bối cảnh hội nhập quốc tế; bảo đảm nâng cao năng suất, chất lượng lao động; tạo điều kiện cho người học sau khi hoàn thành khóa học có khả năng tìm việc làm, tự tạo việc làm để phục vụ cho sự nghiệp phát triển đất nước. Hiện nay, trong các cơ sở giáo dục nghề nghiệp hầu hết chỉ chú trọng đến dạy chữ, chưa chú trọng đến dạy “người”, do đó, khi HS - SV ra trường hầu hết đều thiếu những kỹ năng xã hội cần thiết cũng như thái độ, tác phong lao động công nghiệp. Để xây dựng thế hệ trẻ có đủ tài, đức từ khi còn ngồi trên ghế nhà trường, các nhà giáo dục phải xây dựng một nhà trường “văn hóa” hay còn gọi là văn hóa học đường (VHHĐ) hướng đến các giá trị căn bản của xã hội nhằm đào tạo nguồn nhân lực vừa hồng, vừa chuyên, nâng cao uy tín, đồng thời, tạo ra văn hóa chất lượng (VHCL) của nhà trường.

* Nguyễn Đình Minh - Trường Cao đẳng Bách khoa Nam Sài Gòn

2. Văn hóa học đường và văn hóa chất lượng - một số khái niệm

2.1. Văn hóa học đường

Theo GS. VS. Phạm Minh Hạc (1), "VHHĐ là hệ thống các chuẩn mực, giá trị giúp các cán bộ quản lý nhà trường, các thầy cô, các vị phụ huynh và các em HS, sinh viên có cách thức suy nghĩ, tình cảm, hành động tốt đẹp". Mục tiêu chung nhất của VHHĐ là xây dựng trường học lành mạnh - cơ sở quan trọng để đảm bảo chất lượng tốt.

Theo tác giả Kent. D.Peterson (2), "Văn hóa nhà trường là tập hợp các chuẩn mực, giá trị và niềm tin, các lễ nghi và nghi thức, các biểu tượng và truyền thống tạo ra vẻ bề ngoài của nhà trường".

Còn theo tác giả Stephen Stolp (3), "Văn hóa nhà trường như là một cấu trúc, một quá trình và bầu không khí của các giá trị và chuẩn mực dẫn dắt giáo viên và HS đến việc giảng dạy và học tập có hiệu quả".

Như vậy, chúng ta có thể nói: "VHHĐ là hệ thống các giá trị, quy tắc, ứng xử một cách có chuẩn mực trong hoạt động sư phạm, tạo nên truyền thống của nhà trường".

2.2. Văn hóa chất lượng

Theo European University Association (Hiệp hội các trường đại học Châu Âu) (4) định nghĩa, "VHCL là một loại văn hóa tổ chức, trong đó việc nâng cao chất lượng được xem là một việc làm thường xuyên".

Theo tác giả Phạm Trọng Quát (5), "VHCL là hệ thống các giá trị, chuẩn mực và thói quen làm việc có chất lượng đã định hình của mọi thành viên trong một tổ chức nhằm thực hiện công việc được giao một cách tốt nhất."

Còn theo tác giả Lê Đức Ngọc (6) "VHCL của một cơ sở đào tạo được hiểu là mọi thành viên (từ người học đến cán bộ quản lý), mọi tổ

chức (từ các phòng, khoa, tổ đến các tổ chức đoàn thể) đều biết công việc của mình thế nào là có chất lượng và đều làm theo yêu cầu chất lượng ấy".

Do đó, VHCL là hệ thống các giá trị, chuẩn mực có chất lượng được vận hành trong một tổ chức.

3. Sự cần thiết phải xây dựng VHHĐ trong các cơ sở giáo dục nghề nghiệp

Hiện nay, việc tuyển sinh trong các cơ sở GDNN vẫn gặp nhiều khó khăn, đối tượng chủ yếu là HS tốt nghiệp trung học cơ sở đi học nghề, ở độ tuổi từ 14 - 15, rất nhạy cảm với những biến đổi của xã hội. Phần lớn các em có học lực yếu, hành vi, ứng xử, tác phong, ngôn ngữ chưa chuẩn mực, động cơ và thái độ học tập chưa cao, thêm vào đó, nhà trường chưa xây dựng được môi trường thân thiện, chưa có hệ thống giá trị của VHHĐ gây nhầm chán trong cách giáo dục, hơn nữa, trang thiết bị đào tạo nhà trường lạc hậu đã làm cho số HS bỏ học khá cao, hiệu suất đào tạo thấp. Vậy, nguyên nhân từ đâu và làm thế nào để giữ chân người học, tạo động lực để người học phát triển một cách toàn diện. Vì vậy, xây dựng VHHĐ là điều vô cùng cần thiết trong các nhà trường bởi:

- VHHĐ chi phối và ảnh hưởng rất lớn đến chất lượng, hiệu quả giáo dục nhân cách con người trong nhà trường theo hướng phát triển toàn diện.

- VHHĐ tạo ra môi trường thân thiện, lành mạnh giúp các thành viên trong nhà trường gắn bó, chia sẻ với nhau những kinh nghiệm, tri thức, hợp tác và cùng phát triển.

- VHHĐ giúp nhà trường khẳng định uy tín, chất lượng giáo dục, tạo ra giá trị cạnh tranh cao trong xu hướng hội nhập quốc tế.

- VHHĐ sẽ là nền tảng cho các nhà quản lý xây dựng tầm nhìn và sứ mạng của nhà trường trong xu thế phát triển chung của nền giáo dục.

4. Một số biện pháp xây dựng VHHD

4.1. Xác định tầm nhìn và sứ mạng

Đây là một kế hoạch chiến lược phát triển của nhà trường, giúp cho mọi thành viên trong trường và xã hội thấy được sự cam kết của một tổ chức và những thành tựu đạt được trong tương lai. Từ đó, giúp cho mỗi cá nhân nhận thấy trách nhiệm của bản thân là phải đóng góp hết sức mình để đạt được mục tiêu đề ra.

4.2. Xây dựng một số giá trị cốt lõi

Lãnh đạo nhà trường cần xây dựng và lựa chọn cho nhà trường các giá trị căn bản để hình thành một hệ thống giá trị trong đơn vị, đó là tinh thần hợp tác, tinh thần trách nhiệm, sự tôn trọng, kỷ cương làm việc, hiệu quả và chất lượng công việc,...

4.3. Xây dựng các chính sách hoạt động

Nhà trường cần ban hành những chính sách cụ thể, thiết thực để khuyến khích, động viên mọi người tham gia vào các hoạt động trong nhà trường và ngoài xã hội như: phong trào dạy và học, nghiên cứu khoa học, hoạt động đoàn thể, giúp họ thể hiện bản lĩnh, khả năng của cá nhân trong suốt quá trình công tác, qua đó, tạo chất keo gắn kết, hợp tác giữa các thành viên với nhau để đạt hiệu quả cao trong công việc.

4.4. Xây dựng các phương châm xử thế

Lãnh đạo nhà trường cần tạo ra bầu không khí tâm lý chung, bao gồm: cách ứng xử, giao tiếp giữa người dạy và người học, người học với người học, đồng nghiệp với nhau, cấp trên và cấp dưới làm sao cho thân thiện, phù hợp với các chuẩn mực đạo đức xã hội, thuần phong mỹ tục nước ta và sự tiến bộ của thời đại.

4.5. Xây dựng khung cảnh nhà trường

Tạo ra khung cảnh nhà trường xanh - sạch - đẹp, lớp học, xưởng thực hành trang thiết bị thực tập phải được bố trí một cách khoa học, phù hợp với các môn học, thân thiện với người học vì bản chất nhà trường không chỉ là môi trường đào tạo mà còn là trung tâm văn hóa, tạo ra các giá trị hình thức riêng biệt, độc đáo, thể hiện sự khác nhau giữa các trường, mang những nét đặc thù văn hóa riêng của từng trường.

4.6. Đưa giáo dục kỹ năng sống vào nhà trường

Để người học nhận thức về các giá trị của cuộc sống, nhà trường cần đưa hoạt động giáo dục kĩ năng sống vào đào tạo, xem đây là một hoạt động chính khóa để tổ chức, huấn luyện một cách bài bản có hệ thống, giúp người học thích nghi, rèn luyện, ứng phó với những thử thách trong thực tiễn, khám phá khả năng bản thân, kiểm soát cảm xúc để tránh xung đột xảy ra trong tập thể và khủng hoảng tinh thần cá nhân.

4.7. Xây dựng truyền thống nhà trường

Truyền thống nhà trường được thể hiện qua đồng phục, các nghi lễ, nghi thức, giúp tạo ra thói quen, giáo dục mọi người biết tôn trọng, giữ gìn và phát huy các giá trị truyền thống lịch sử của nhà trường đã được hun đúc, xây dựng qua nhiều thế hệ.

4.8. Đổi mới phương pháp dạy và học

Nhà trường cần đổi mới phương pháp dạy và học theo hướng tích cực hóa người học, thầy chủ đạo - trò chủ động, tránh lối dạy nhồi nhét, truyền thụ một chiều để gây ra tâm lý nhàm chán cho người học. Phương pháp dạy học tích cực là một nét văn hóa của nhà trường khi phương pháp dạy học đó được thầy cô truyền thụ một cách sinh động, hấp dẫn, lôi

cuốn người học, tạo ra bầu không khí lớp học thân thiện, giúp người học thỏa mãn được nhu cầu chiếm lĩnh và khám phá tri thức của nhân loại.

4.9. Xây dựng thương hiệu nhà trường

Đây là bước khẳng định sản phẩm của nhà trường đối với xã hội, trong đó, phẩm chất và năng lực của người học mà VHHĐ góp phần hình thành sẽ tạo ra thương hiệu nhà trường.

5. Văn hoá học đường hướng đến văn hoá chất lượng

Như trên đã phân tích cho ta thấy, VHHĐ được xây dựng chủ yếu trên các giá trị truyền thống mang tính hành động không bắt buộc trong một tổ chức mang yếu tố tâm lý, còn đối với VHCL đây là sự cam kết có tính pháp lý cao mang tính bắt buộc mọi người phải tuân thủ trong vận hành hệ thống mang yếu tố quản lý. VHCL được hiểu là sự vận hành có qui tắc, qui trình, có đầu vào và đầu ra từ khi phát sinh một nhiệm vụ cho đến khi kết thúc một khâu trong chu trình giải quyết công việc nào đó của tổ chức. Như vậy, nếu chỉ có yếu tố quản lý (áp đặt từ trên) nhưng không có yếu tố tâm lý (mọi người đều tự nguyện thực hiện) thì chất lượng sẽ không bền vững (chỉ thực hiện khi bị giám sát), còn nếu chỉ có yếu tố tâm lý (nỗ lực của một số cá nhân) thì sẽ không có điều kiện để trở thành VHCL của tổ chức (các nỗ lực cá nhân sẽ không đủ để lan tỏa nếu không có sự hỗ trợ của toàn hệ thống). VHHĐ như một chất xúc tác để VHCL được đảm bảo vận hành một cách tốt nhất, tránh được những xung đột, tranh chấp xảy ra, đồng thời, mang ý nghĩa chia sẻ để mọi thành viên đều thông hiểu công việc của nhau trong cùng một hệ thống.

6. Kết luận

Xây dựng VHHĐ là rất quan trọng bởi đó là nền tảng để hướng đến xây dựng VHCL trong nhà trường, vấn đề này chịu ảnh hưởng của người đứng đầu cơ quan, tổ chức. Cho nên, khi xây dựng VHHĐ thì hiệu trưởng phải

là người đầu tiên thấy rõ vai trò, bản chất, sự cần thiết của xây dựng VHHĐ thì mới hướng đến một nhà trường có chất lượng, tạo được uy tín, thương hiệu trong xã hội, xây dựng nên bản sắc riêng của mỗi nhà trường, phù hợp với sự phát triển tiến bộ và hội nhập trên thế giới □

Tài liệu tham khảo

[1]. Vũ Thị Phương Anh (2012), *Những thách thức trong việc xây dựng văn hóa chất lượng trong các trường đại học tại Việt Nam*, Tài liệu giảng dạy sinh viên Trường Đại học Kinh tế - Tài chính.

[2]. Trần Khánh Đức (2004), *Quản lý và kiểm định chất lượng đào tạo nhân lực theo ISO & TQM*, NXB Giáo dục, Hà Nội.

[3]. Trần Khánh Đức (2009), *Giáo dục và phát triển nguồn nhân lực trong thế kỷ XXI*, NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

[4]. Trần Minh Hằng (2008), *Xây dựng văn hóa học đường trong trường học*, Tạp chí thông tin Quản lý giáo dục, tháng 2.

Chú thích

¹ Phạm Minh Hạc (2009), Văn hóa học đường: nhà trường thân thiện, Tạp chí Khoa học giáo dục số 42, tháng 3 năm 2009.

² Kent.D.Petrerson.JSD (2002), Văn hóa học đường: tích cực hay tiêu cực, Tạp chí Phát triển đội ngũ số 3.

³ Stephen Stolp (1994), Sự lãnh đạo và vấn đề văn hóa học đường, ERIC Digest 91.

⁴ European University Association (2010). *Examining Quality Culture: Part 1 - Quality Assurance Processes In Higher Education Institutes*, Brussels.

⁵ Phạm Trọng Quát (2011), Đẩy mạnh xây dựng văn hóa chất lượng, Bản tin Đại học Quốc gia Hà Nội số 245.

⁶ Lê Đức Ngọc (2008), Xây dựng văn hóa chất lượng: tạo nội lực cho cơ sở đào tạo đáp ứng nhu cầu của thời đại chất lượng, Tạp chí Khoa học giáo dục, tháng 9.

[5]. Phạm Thị Minh Hạnh (2012), *Văn hóa học đường: Quan niệm, vai trò, bản chất và một số yếu tố cơ bản*, Tạp chí Khoa học giáo dục, tháng 12.

[6]. Đào Thị Oanh (2008), *Một khía cạnh xây dựng văn hóa học đường nhìn từ góc độ tâm lý học*, Tạp chí Tâm lý học số 115, tháng 10.

[7]. Đinh Công Tuấn (2011), *Văn hóa học đường nhìn từ phía thầy và trò*. Tạp chí Văn hóa Nghệ thuật số 321, tháng 3.

[8]. Nguyễn Khắc Hùng (chủ biên), (2011), *Văn hóa và văn hóa học đường*. NXB Thanh niên, Hà Nội.

BUILDING SCHOOL CULTURE TOWARDS QUALITY CULTURE IN VET INSTITUTIONS

Nguyen Dinh Minh *

Email:nguyendinhminh@namsaigon.edu.vn

Abstract:

Establishing the school culture is to create a good learning environment, to be very important to ensure the quality of training. This article shows that the necessary to establish school culture especially in the professional schools. Some methods to create school culture consist of: Defining the mission and vision, core values; establishing appropriate policies; behaviour programs, school environments; training life skills; building the school tradition; enovating the methods of teaching and learning and building the school branding. When the values of school culture are established, we will have our own character – quality culture which is appropriate to the progress development and integration into the world.

Keywords: *the school culture; the quality culture; the mission and vision.....*

* Nguyen Dinh Minh - Nam Sai Gon Polytechnic College